Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Jelle van der Helm & Henk Wijkhuisen 2025. **Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. De stilte der natuur heeft vele geluiden.** Uitgeverij Natuurmedia, Alkmaar. 256 pagina's. Prijs € 29,95.

Begin mei werd bekend dat de Zuid-Hollandse duinstreek met het aansluitende strandwallenlandschap de status van Nationaal Park (NP) heeft gekregen onder de naam 'NP Hollandse Duinen'. Wikipedia geeft de volgende omschrijving: 'Een NP is een park waarbinnen de bescherming van de natuur op de eerste plaats komt, zij het vrijwel altijd afgestemd op menselijke activiteiten met name recreatie'.
Belangrijker voor de bescherming van de Noordwijkse duinen was de eerdere aanwijzing tot Natura-2000 gebied van het gehele duingebied tussen Noordwijk en IJmuiden onder de naam 'Kennemerland-Zuid'. Het NP Zuid-Kennemerland is veel kleiner en omvat alleen het duingebied ten noorden van de weg Aerdenhout – Zandvoort tot aan de bebouwing van IJmuiden. Daarnaast horen enkele landgoederen zoals Elswout en Caprera tot dit NP. Dat de samenstellers van dit boek de begrenzing niet zo nauw nemen, blijkt uit hun opmerking dat het laatste broedgeval van de Griel in het NP Zuid-Kennemerland plaats vond. Zoals bekend vond dat broedgeval in 1957 plaats in het zuidelijke deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen, dus niet in het NP Zuid-Kennemerland.

Het nieuwe boek over de Kennemerduinen is een prachtige publicatie waarvan elke duinliefhebber zal genieten. Wat de lay-out betreft heeft Arnold Meijer (Blue Robin dtp) voortreffelijk werk geleverd. De foto's, waarvan zeer vele door Jelle van der Helm zijn geleverd, zijn van uitstekende kwaliteit en tonen ons de enorme variatie in landschappen en levensvormen binnen het NP. De nadruk ligt in dit boek sterk op de fotopresentatie. Mijn inschatting is dat gemiddeld nog geen derde deel van een pagina voor tekst is gebruikt. Zo is bijvoorbeeld opvallend weinig tekst te vinden over het rijke natuurgebied Kennemermeer. Hier volstaat slechts een kwart pagina. Over het ontstaan en de ontwikkeling van de vegetatie wordt nauwelijks iets gezegd. Ook een opmerking over het onderhoud door vrijwilligers waardoor dit gebied in stand kan blijven, zou een mooie aanvulling zijn geweest.
Gelukkig geeft de redactie meer ruimte voor tekst in het hoofdstuk over de bijzondere start van 'Nationaal Park De Kennemerduinen' in 1950. Dit eerste NP omvatte het gebied tussen de Zeeweg van Bloemendaal in het zuiden en landgoed Duin en Kruidberg in het noorden. In de statuten van 1950 is te lezen dat de doelstelling was: bescherming van het duinlandschap met zijn kenmerkende flora en fauna en het verschaffen van natuurgenot aan het Nederlandse volk. Onder leiding van eerste directeur Roderkerk kwam de nadruk nogal duidelijk op recreatie te liggen. Dat leidde niet alleen tot de aanleg van twee campings en een uitgebreid wandelpadennetwerk, maar ook tot het graven van grote recreatieplassen. Voor een paar dubbeltjes kon je een toegangskaartje kopen. Henk Wijkhuisen heeft indertijd als consulent Duinbehoud daarover uitvoerig gerapporteerd (Duin 13(4): p. 23-24). Zo noemt hij de mogelijkheid om voor f 10 per geweer een dag op konijnen te jagen, waarbij je zelfs voor f 2,50 extra een fret kon huren. Dit beleid eindigde in 1978 toen waterleidingbedrijf PWN het gebied overnam. Het aantal paden werd teruggebracht en het natuurbeleid kreeg meer prioriteit.
Een mooi hoofdstuk van 35 pagina's is aan vogels gewijd. Per terreintype worden de broedvogels besproken, bij sommige soorten onderbouwd met een verspreidingskaartje. Over vogeltrek wordt hier en daar een opmerking gemaakt. Het zou aardig zijn geweest als er ook wat te lezen zou zijn over de trektellingen bij Parnassia en Bloemendaal aan Zee. Hetzelfde geldt voor de vogels die in de winter het duin bevolken. Dat neemt echter niet weg dat dit fraaie boek nadrukkelijk uitnodigt om zelf op stap te gaan in het NP Kennemerduinen.

Kok van Herk 2025.**Handboek Nederlandse Flora**. KNNV Uitgeverij.660 pagina's. Prijs € 44,95.

Kok van Herk, bij velen vooral bekend als schrijver van de Veldgids Korstmossen, heeft met deze flora een formidabele prestatie geleverd. In dit boek krijgt vrijwel elke plant die in ons land te vinden is een foto, een stukje tekst en een verspreidingskaartje. In totaal gaat het om zo'n 1450 soorten van de standaardlijst van inlandse soorten, aangevuld met 350 soorten die in toenemende mate verwilderen of zijn aangevoerd (adventieven).

Met dit prachtige boek sluit ons land aan bij andere landen die al eerder een dergelijke flora produceerden. Al in 1992 verscheen 'Den nordiska Floran'. In dit boek van bijna 700 pagina's, uitgegeven in het Deens, Noors en Zweeds, zijn alle planten van Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, IJsland en de Faroër Eilanden beschreven en afgebeeld met een prachtige tekening (in kleur). Ook is bij elke soort een verspreidingskaartje opgenomen. In 1996 publiceerden de Zwitsers een boek dat deze opzet volgde en waarbij de tekeningen door foto's waren vervangen. Voor de Zwitserse flora met 3000 soorten hadden ze 1616 pagina's nodig. Voor de liefhebbers was ook nog een boekje met determinatietabellen toegevoegd (268 pagina's). Bladerend door deze nieuwe flora ben je zo maar een paar uur verder. De foto's zijn van uitstekende kwaliteit en laten veel onderscheidende kenmerken zien. Is dat niet het geval, dan is in de tekst onderstreept waar je echt op moet letten. Zo word je attent gemaakt op afstaande of aanliggende beharing op de stengels van de Vergeet-mij-nietjes. Op de foto's bij Holwortel en Vingerhelmbloem zijn de schutblaadjes niet duidelijk op de foto's te zien, maar in de tekst word je wel degelijk gewezen op het gaafrandige schutblad van de Holwortel en het 'gevingerde' schutblaadje van de Vingerhelmbloem.

Bij elke soort is een verspreidingskaartje opgenomen waarop de verspreiding in de periode 2020-2025 is te zien. Een stip geeft aan dat de desbetreffende soort in die periode ten minste eenmaal met één exemplaar in dat uurhok (een hok van 5 x 5 km) is waargenomen. Elke soorttekst wordt afgesloten met een vetgedrukte regel. Eerst wordt de status vermeld: algemeen, vrij zeldzaam, zeldzaam of zeer zeldzaam. Daarna volgt indien van toepassing een vermelding op de Rode Lijst: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd of ernstig bedreigd. Tenslotte volgt de naam van een land of werelddeel indien bekend is waar de soort oorspronkelijk thuishoort. Bij de eerstgenoemde indeling was ik af en toe verrast door de keuze voor algemeen en zeldzaam. Zo wordt de Kleine pimpernel 'algemeen' genoemd, terwijl deze soort in grote delen van ons land niet te vinden is en op de plaatsen waar wel een stip staat meestal weinig talrijk is. Het Mosbloempje daarentegen wordt 'zeldzaam' genoemd, terwijl dit plantje in veel uurhokken groeit en daar vaak heel talrijk is. Ook zou ik 'algemeen' niet gebruiken voor soorten die slechts in een deel van ons land talrijk groeien zoals Blauwe bosbes en Heidespurrie, maar in bijna de helft van ons land ontbreken.
In het lezenswaardige voorwoord schrijft Kok van Herk dat zijn boek vooral bedoeld is voor plantenliefhebbers die geen lange tabellen willen gebruiken. Maar zijn boek is voor de meer gevorderden zeker een aansporing om bijvoorbeeld nu eens beter te kijken naar lastige groepen als de gele kruisbloemigen en de vele soorten rozen.

Als er één plantenboek is dat ik zowel beginners als gevorderden kan aanbevelen, dan is het deze schitterende flora wel!